

รายได้เกษตรกรสุทธิปี 2566 อาจเผชิญความท้าทายมากขึ้น ... ท่ามกลางความเสี่ยงของเศรษฐกิจโลกชะลอตัว และต้นทุนการผลิตที่ยังยืนสูง

ภาพรวมรายได้เกษตรกรสุทธิในปี 2566 น่าจะเผชิญความท้าทายมากขึ้น ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเภทสินค้าเกษตร เนื่องจากแนวโน้มเศรษฐกิจโลกมีความเสี่ยงชะลอตัว จะเป็นปัจจัยจุดรั้งความต้องการสินค้าเกษตรและกดดันราคา โดยเฉพาะความไม่แน่นอนในคำสั่งซื้อจากจีน ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า รายได้เกษตรกรในปี 2566 อาจหดตัวอยู่ที่ราวร้อยละ 0.8 เมื่อเทียบกับปี 2565 ที่น่าจะขยายตัวร้อยละ 13.5 ขณะที่ต้นทุนการผลิตอย่างราคาน้ำมันและราคาปุ๋ยเคมีในตลาดโลก แม้คาดว่าจะย่อลงจากปี 2565 แต่ยังคงอยู่บนฐานสูง ทำให้รายได้เกษตรกรสุทธิอยู่ในกรอบที่แคบลง

กลุ่มสินค้าเกษตรที่มีความท้าทายสูง คือ ยางพารา และทุเรียน จากความต้องการที่ชะลอตัวและการพึ่งพาตลาดจีนค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มที่ประคองตัวได้ คือ ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จากแรงหนุนความต้องการของตลาดในประเทศ ขณะที่อ้อย ยังมีประเด็นที่ต้องติดตาม และกลุ่มที่เผชิญความท้าทายน้อย คือ ข้าว และมันสำปะหลัง ที่มีราคาอยู่ในเกณฑ์ดีตามอุปสงค์ที่มีรองรับทั้งในและต่างประเทศ แต่ต้องจับตาอิทธิพลของลานีญา

ภาพรวมรายได้เกษตรกรปี 2566 อาจหดตัวราวร้อยละ 0.8 (YoY) จากแรงกดดันด้านราคาเป็นหลัก ตามอุปสงค์ของเศรษฐกิจโลกที่มีความเสี่ยงชะลอตัว โดยเฉพาะในตลาดหลักอย่างจีน ขณะที่ปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรน่าจะใกล้เคียงกับปี 2565

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ภาพรวมรายได้เกษตรกรในปี 2566 อาจให้ภาพที่หดตัวมาอยู่ที่ราวร้อยละ 0.8 (เมื่อเทียบกับปี 2565 ที่อาจขยายตัวพุ่งสูงที่ร้อยละ 13.5 ทั้งนี้ ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2565 รายได้เกษตรกรขยายตัวร้อยละ 16) จากความเสี่ยงของเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว โดยเฉพาะในตลาดส่งออกหลักของไทยอย่างจีน ที่แม้จีนอาจลดความเข้มงวดและใช้มาตรการ Dynamic Zero-COVID แต่ยังคงติดตามสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิดและความคืบหน้าของการฉีดวัคซีน mRNA ที่ยังมีความไม่แน่นอน อีกทั้งเศรษฐกิจจีนยังมีความเปราะบางในภาคอสังหาริมทรัพย์ จะเป็นปัจจัยจุดรั้งความต้องการสินค้าเกษตรจากไทย และกดดันราคาให้

ตารางคาดการณ์การขยายตัวของรายได้เกษตรกรปี 2566

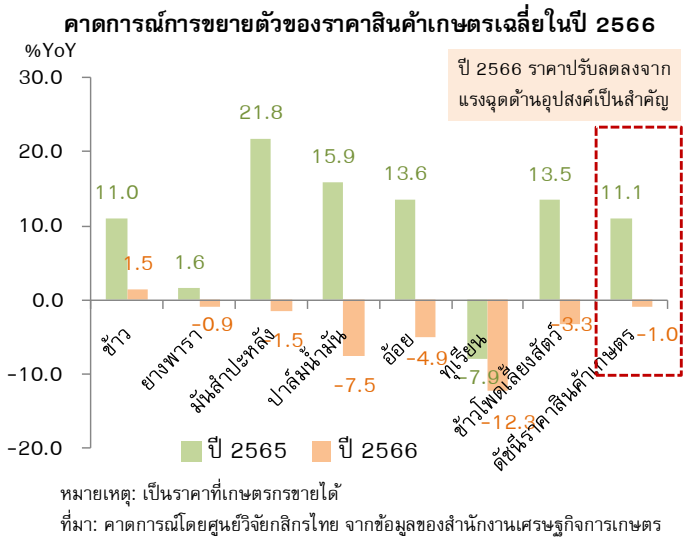
หน่วย: %YoY

	ราคา	ปริมาณผลผลิต	รายได้เกษตรกร
2564	3.0	0.8	3.8
2565	11.1	2.4	13.5
2566f	-1.0	0.2	-0.8

ที่มา: คาดการณ์โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

อาจปรับตัวลดลงราวร้อยละ 1.0 (YoY) แม้ว่าในฝั่งของอุปทานสินค้าเกษตรจะยังให้ภาพที่ดีหรืออาจขยายตัวได้ราวร้อยละ 0.2 (YoY) ด้วยสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตสินค้าเกษตรจากผล

ของลानीญา ทำให้คาดว่า ภาพรวมรายได้เกษตรกรในปี 2566 อาจต้องเผชิญความท้าทายมากขึ้น จากแรงจูงของอุปสงค์ที่กดดันราคาเป็นสำคัญ

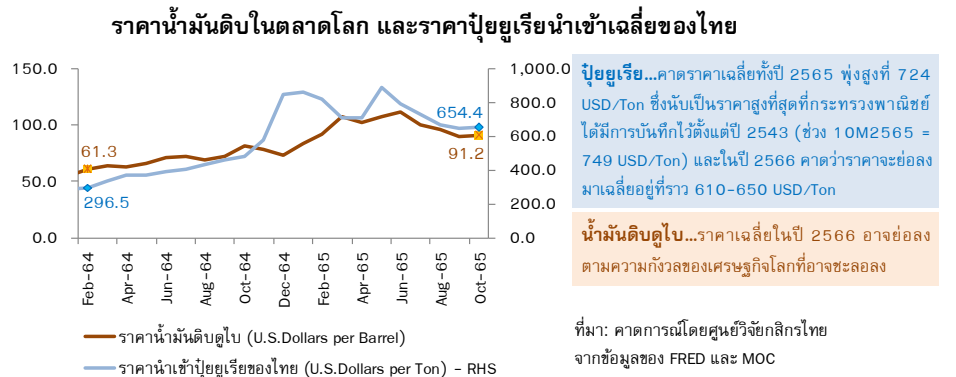
ทั้งนี้ หากพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละสินค้าเกษตร จะพบว่า ภาพรวมรายได้เกษตรกรที่ลดลงในปี 2566 จะมาจากแรงจูงด้านราคาที่ลดลงเป็นหลักคิดเป็นรายร้อยละ 1.0 (เมื่อเทียบกับปี 2565 ที่ราคาอาจขยายตัวสูงกว่าร้อยละ 11.1 หลังจากช่วง 10 เดือนแรกของปี 2565 ราคาสินค้าเกษตรขยายตัวร้อยละ 11.9) ซึ่งมาจากราคาสินค้าเกษตรในรายการหลักเป็นส่วนใหญ่ที่ปรับตัวลดลง ทั้งยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน อ้อย ทูเรียน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จากแรงจูงด้านอุปสงค์ของ

เศรษฐกิจโลกที่ชะลอลง และสอดคล้องไปกับแนวโน้มราคาสินค้าโภคภัณฑ์เกษตรในตลาดโลกที่น่าจะย่อลงจากฐานที่พุ่งสูงในปี 2565 อย่างไรก็ดี ข้าว น่าจะเป็นพืชที่ยังประคองราคาให้ขยายตัวเป็นบวกต่อได้ จากความต้องการที่มีรองรับทั้งในและต่างประเทศ ขณะที่ในฝั่งของผลผลิตสินค้าเกษตรแต่ละชนิด คาดว่า น่าจะมีปริมาณใกล้เคียงกับปี 2565 จากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต

ขณะที่ในฝั่งของต้นทุนการผลิต แม้คาดว่าจะย่อลง ตามราคาน้ำมันในตลาดโลกและราคาปุ๋ยเคมีนำเข้าที่ลดลง แต่นับว่ายังเป็นต้นทุนการผลิตที่อยู่ในระดับสูง จากผลกระทบของสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ยังมีอยู่

- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย คาดว่า ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรในปี 2566 น่าจะย่อลงจากฐานที่พุ่งสูงในปี 2565 ตามแนวโน้มราคาน้ำมันในตลาดโลกและราคาปุ๋ยเคมีนำเข้าที่อาจปรับตัวลดลง อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่มีที่หยัดเยื้อ จะทำให้โดยภาพรวมแล้วราคาปัจจัยการผลิตดังกล่าวน่าจะยังคงยืนอยู่ในระดับสูง ประกอบกับในฐานะที่ไทยเป็นประเทศที่ต้องนำเข้าปัจจัยการผลิตดังกล่าว แม้คาดว่าค่าเงินบาทยังคงมีแนวโน้มผันผวนได้ทั้งสองทิศทางเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ แต่คาดว่าไทยจะยังคงได้รับผลกระทบจากต้นทุนการนำเข้าในระดับสูงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นปัจจัยกดดันต่อการผลิตสินค้าเกษตรของ

ไทย และทำให้ในปี 2566 เกษตรกรส่วนใหญ่คงต้องเผชิญปัญหาต้นทุนการผลิตที่ยังยืนอยู่ในระดับสูง

ผลของราคาที่ถูกรายได้เกษตรกรรวมให้ลดลง ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่ยังยืนสูง ทำให้ท้ายที่สุด รายได้เกษตรกรสุทธิในปี 2566 อาจต้องเผชิญความท้าทายมากขึ้น กัดดันความเป็นอยู่ของเกษตรกรในภาพรวม

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ภาพรวมรายได้เกษตรกรสุทธิในปี 2566 อาจให้ภาพที่ย่อลงเมื่อเทียบกับปี 2565 และคงมีความท้าทายมากขึ้นจากปัจจัยความไม่แน่นอนสูงในระยะข้างหน้า ทั้งเรื่องราคาขายและต้นทุนการผลิต ซึ่งคงจะเผชิญความท้าทายในระดับที่แตกต่างกันไปในแต่ละชนิดของสินค้าเกษตร ทั้งนี้ รายได้เกษตรกรสุทธิที่ประเมินดังกล่าว จะยังไม่นับรวมวงเงินช่วยเหลือจากมาตรการประกันรายได้ของภาครัฐ โดยจะแบ่งสินค้าเกษตรออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

- **กลุ่มที่เผชิญความท้าทายมาก คือ ยางพารา และทุเรียน** ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง ทำให้รายได้สุทธิลดลงมาก จากราคาที่ปรับตัวลดลง เพราะพึ่งพาตลาดจีนสูง ทำให้ได้รับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจจีน และยังคงเผชิญต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะสัดส่วนแรงงานและปุ๋ยเคมีในระดับสูง

➤ **ยางพารา** เป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่พึ่งพาตลาดจีนเป็นหลัก รว้อยละ 36.4 ของปริมาณการส่งออกยางพาราไทย จึงอาจเผชิญความท้าทายด้านอุปสงค์จากจีน ที่อาจกระทบภาคการผลิตรถยนต์ของจีนเป็นหลัก¹ รวมถึงตลาดในประเทศที่มีความท้าทายจากอุตสาหกรรมรถยนต์ที่เพิ่งฟื้นตัวและถุงมือยางที่อาจชะลอหลังโควิดเริ่มคลี่คลาย อีกทั้งยังาล้อเพื่อการส่งออกยังอาจได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอลง โดยเฉพาะตลาดหลักอย่างสหรัฐอเมริกา ขณะที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา คงต้องเผชิญต้นทุนการผลิตที่ยังยืนสูง โดยเฉพาะค่าแรงงานและค่าปุ๋ยเคมี เนื่องจากมีการพึ่งพาแรงงานและใช้ปุ๋ยเคมีในสัดส่วนสูง อีกทั้งอาจประสบกับภาวะขาดแคลนแรงงาน ทำให้ต้องเผชิญรายได้เกษตรกรสุทธิที่มีความท้าทายสูง

➤ **ทุเรียน** เป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่พึ่งพาตลาดจีนในสัดส่วนสูง รว้อยละ 90 ของปริมาณการส่งออกทุเรียนสดของไทย ทำให้มีความเสี่ยงสูงจากแรงกดดันด้านอุปสงค์จากจีน ประกอบกับจีนเริ่มมีการปลูกทุเรียนได้เองและยังมีการขยายการลงทุนไปปลูกในประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น เช่น สปป.ลาว ทำให้อุปทานในตลาดโลกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คู่แข่งอย่างเวียดนาม ก็เร่งผลิตเพื่อส่งออกทุเรียนไปขายยังจีนเช่นกัน กระทั่งต่อการส่งออกทุเรียนไทยไปจีน ซึ่งจะกดดันราคาและอาจกระทบรายได้สุทธิให้เผชิญความท้าทายมากขึ้น

- **กลุ่มที่สามารถประคองตัวได้ คือ ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย** ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สุทธิใกล้เคียงกับปีก่อน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พึ่งพาตลาดในประเทศเป็นหลัก จึงอาจลดความเสี่ยงจากปัจจัยที่

ตารางคาดการณ์การขยายตัวของรายได้เกษตรกรสุทธิ แบ่งตามรายพืช ปี 2566

หน่วย: %YoY

	2565	2566f	
กลุ่มท้าทายมาก	ยางพารา	-42.4	-5.2
	ทุเรียน	-7.8	-7.7
กลุ่มประคองตัว	ปาล์มน้ำมัน	-4.0	-6.5
	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	18.6	-6.7
	อ้อย	56.3	37.1
กลุ่มท้าทายน้อย	ข้าว	-20.1	34.5
	มันสำปะหลัง	29.3	3.9

หมายเหตุ: - รายได้เกษตรกรสุทธิ = รายได้เกษตรกรรวม - ต้นทุนการผลิตรวม

- ในส่วนของต้นทุนการผลิต จะเป็นการคำนวณเฉพาะในส่วนของต้นทุนผันแปรเป็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละพืชโดยขึ้นอยู่กับค่าแรงงาน ค่าปุ๋ยเคมี และค่าน้ำมัน ขณะที่กำหนดให้ต้นทุนผันแปรอื่นๆ คงที่ ทั้งนี้ กำหนดให้พืชเกษตรแต่ละชนิดโตจนพร้อมเก็บเกี่ยว และเป็นพืชที่เกษตรกรปลูกอยู่แล้ว ไม่ต้องลงทุนใหม่ จึงกำหนดให้ต้นทุนคงที่ (ค่าเช่าที่ดิน/ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร) อยู่ในสัดส่วนที่น้อยและคงที่ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ในปี 2566 มีต้นทุนคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2565

ที่มา: คาดการณ์โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

¹ จีนมีการนำยางพาราธรรมชาติไปใช้ในอุตสาหกรรมหลากหลายแบ่งเป็น การผลิตยางล้อ 76% , ถุงมือยาง หมอนยางพารา ถุงยางอนามัย 12% และอื่นๆ 12%

ไม่แน่นอนในการส่งออกไปยังตลาดโลก และมีราคาที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี สอดคล้องไปกับราคาพืชพลังงาน และอาหารสัตว์ที่ยังยืนสูงจากอุปทานในตลาดโลกที่ตึงตัว ผลจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ยังมีอยู่

➢ **ปาล์มน้ำมัน** แม้ราคาจะปรับตัวลดลงจากปีก่อนที่พุ่งสูงเป็นประวัติการณ์ แต่นับว่ายังเป็นราคาที่อยู่ในระดับสูงตามอุปทานพืชน้ำมันในตลาดโลกที่ตึงตัว จากผลกระทบของสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน และด้วยการพึ่งพาดตลาดในประเทศเป็นหลักกว่าร้อยละ 80 ทำให้มีอุปสงค์ในหมวดอาหารที่ฟื้นตัวขึ้นรองรับ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน คงต้องเผชิญต้นทุนการผลิตปุ๋ยเคมีในระดับสูง แม้จะย่อลง จากการที่ปาล์มน้ำมันพึ่งพาการใช้ปุ๋ยเคมีในสัดส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับพืชเกษตรอื่น ท้ายที่สุด ราคาขายที่ลดลงจะใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตส่วนที่ลดลง ทำให้รายได้เกษตรกรสุทธิอาจใกล้เคียงกับปี 2565

➢ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** แม้ราคาจะปรับลดลง แต่ยังคงยืนสูง ตามอุปสงค์ในประเทศที่มีรองรับ ด้วยการพึ่งพาดตลาดในประเทศเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะในอาหารสัตว์ตามการฟื้นตัวของภาคปศุสัตว์ อีกทั้งผู้ประกอบการปศุสัตว์ยังอาจสามารถปรับสูตรอาหารสัตว์ได้ระหว่างข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าวสาลี ในจังหวะที่อุปทานข้าวสาลีในตลาดโลกยังคงตึงตัว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทยยังมีผลผลิตที่ดี ทำให้จะมีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และต้นทุนราคาได้ สอดคล้องไปกับราคาธัญพืชโลกที่ยังยืนสูงตามอุปทานโลกที่ตึงตัว ขณะที่ต้นทุนการผลิตอาจใกล้เคียงกับปี 2565 ทำให้รายได้เกษตรกรสุทธิอาจลดลงถึงทรงตัวเมื่อเทียบกับปี 2565

➢ **อ้อย** ราคาอ้อยอาจลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่บนฐานสูง ตามอุปสงค์ที่มีในหมวดอาหารและพลังงานทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งยังมีแรงหนุนจากราคาน้ำตาลโลกที่อยู่ในเกณฑ์ดี จากการที่บราซิลนำน้ำตาลไปผลิตเอทานอลมากขึ้น ผนวกกับอุปทานอ้อยไทยที่เพิ่มขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ขณะที่ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับสูง ตามการใช้แรงงานและปุ๋ยเคมีในสัดส่วนสูง อย่างไรก็ตาม คงมีประเด็นติดตามในร่างแก้ไขพ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายของไทยที่ยังมีความไม่ชัดเจนในนิยามของคำว่า กากน้ำตาล ซึ่งอาจกระทบต่อราคาและผลผลิตอ้อยให้มีความไม่แน่นอนสูงได้ในระยะข้างหน้า

- **กลุ่มที่เผชิญความท้าทายน้อย คือ ข้าว และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีราคาอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้รายได้สุทธิค่อนข้างดี** จากอุปสงค์ที่มีรองรับทั้งในและต่างประเทศ แต่คงต้องเผชิญต้นทุนปุ๋ยเคมีในระดับสูง และต้องจับตาอิทธิพลของลานีญาที่มีผลต่อการเพาะปลูก ซึ่งอาจกระทบต่อปริมาณผลผลิตโดยเฉพาะข้าว

➢ **ข้าว** มีราคาที่ยังขยายตัวต่อได้ ตามอุปสงค์ที่มีรองรับ ขณะที่ไทยสามารถผลิตข้าวได้ในระดับสูง จากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยจากผลของลานีญา แต่เกษตรกรคงต้องเผชิญต้นทุนราคาปุ๋ยเคมีในระดับสูง เนื่องด้วยข้าวพึ่งพาการใช้ปุ๋ยเคมีในสัดส่วนร้อยละ 20-30 ของต้นทุนการผลิตรวม สุดท้ายด้วยราคาขายที่ดี จะส่งผลให้รายได้เกษตรกรสุทธิยังสามารถขยายตัวเป็นบวกได้ อย่างไรก็ตาม คงต้องจับตาความไม่แน่นอนด้านสภาพอากาศที่แปรปรวน จนอาจกระทบต่อผลผลิตข้าวและรายได้เกษตรกร

➢ **มันสำปะหลัง** แม้จะเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่พึ่งพาดตลาดจีนเป็นหลักกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย จึงมีความเสี่ยงจากอุปสงค์ของจีน ทำให้ราคาย่อลง แต่ด้วยมันสำปะหลังเป็นทั้งพืชอาหารและพืชพลังงาน ทำให้มีอุปสงค์ในประเทศบางส่วนรองรับ จึงช่วยพยุงราคาไว้ได้บ้าง โดยเฉพาะอุปสงค์ในอาหารเทรนดี้ใหม่อย่างโปรตีนจากพืชที่มีแนวโน้มเติบโตดี รวมถึงความต้องการเอทานอลที่กำลังฟื้นตัว ขณะที่ต้นทุนการผลิตใกล้เคียงกับปี 2565 ทำให้รายได้สุทธิยังสามารถอยู่ในเกณฑ์ดีได้

ทั้งนี้ คงต้องจับตาประเด็นความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจจีน โดยเฉพาะ **Dynamic Zero-COVID Policy** หลังเดือนมีนาคม 2566 ซึ่งปัจจุบันจีนเริ่มผ่อนคลายมาตรการกักตัว/ตรวจเชื้อ และมีแผนที่จะเร่งฉีดวัคซีน mRNA ในกลุ่มเสี่ยง ทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นที่จีนจะทยอยความเข้มงวดของมาตรการลงตามลำดับ หากการระบาดของโควิดอยู่ในขอบเขตที่ควบคุมได้ ดังนั้น ในกรณีที่ทิศทางเศรษฐกิจจีนปรับตัวดีขึ้นได้เร็ว ก็อาจหนุนอุปสงค์สินค้าเกษตรจากจีนให้ฟื้นตัวได้มากกว่าที่ประเมินไว้ นอกจากนี้ ต้องติดตามประเด็นภูมิรัฐศาสตร์โลก ทั้งเหตุการณ์ในยูเครน และพื้นที่อื่นๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรง ซึ่งอาจมีผลต่อสมดุลอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรทั่วโลก และท้ายที่สุดจะกระทบมายังรายได้เกษตรกรสุทธิของไทย

สำหรับแนวทางการช่วยเหลือจากภาครัฐในปี 2566 ที่รายได้เกษตรกรสุทธิมีความเสี่ยงที่จะปรับตัวลดลงแตกต่างกันนั้น คงต้องพิจารณามาตรการที่เฉพาะเจาะจงในสินค้าเกษตรแต่ละชนิด โดยอาจเน้นให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่เปราะบางสูงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้ว มาตรการระยะสั้นที่จะช่วยกระตุ้นอุปสงค์ในประเทศต่อสินค้าเกษตรต่าง ๆ เพื่อประคองราคา ยังมีความจำเป็น ซึ่งอาจได้แก่ แนวทางการเพิ่มความต้องการใช้สินค้าเกษตรในผลิตภัณฑ์ปลายน้ำในจังหวัดที่อุปทานสินค้าเกษตรกำลังทยอยออกสู่ตลาด เช่น การเพิ่มความต้องการใช้ยางพาราในการซ่อมแซมถนน/สร้างถนน/สร้างฝาย การเพิ่มความต้องการใช้ไบโอดีเซลที่ผลิตจากปาล์มน้ำมัน การสนับสนุนให้ร้านอาหารซื้อสินค้าเกษตรที่สั่งตรงจากฟาร์มมากขึ้นและส่งเสริมช่องทางแพลตฟอร์มฟาร์มออนไลน์มากขึ้น เป็นต้น รวมไปถึงการให้เงินเยียวยาแก่เกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม และการสนับสนุนเงิน/จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ก็อาจช่วยหนุนราคาสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกรไม่ให้เผชิญความยากลำบากมากนัก **ควบคู่ไปกับการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร รวมไปถึงการให้ความรู้และสร้างวินัยทางการเงินเพื่อลดการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิมากพอต่อการดำรงชีพได้ ขณะเดียวกัน มาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ยกกระตือรือร้นไปสู่สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตอบรับกับเทรนด์โลกที่ให้ความสำคัญต่อ ESG และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็คงต้องเร่งดำเนินการเช่นกัน**

Disclaimers รายงานวิจัยนี้จัดทำโดย บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด (KResearch) เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะ หรือ ข้อมูลที่เชื่อว่ามีความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ให้คำแนะนำ หรือมุ่งใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ KResearch จะไม่มีผิดในความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้ถือเป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงข้อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้า เป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)